

בעירוב כיון דלא מוכחא מילתא שהולך כדי לערב מותר, דבצורבא מרבנן י"ל שנמשך מחמת שהוא מהרהר בתלמודו ואין דעתו עליו, ועם הארץ י"ל שהלך לחפש את חמורו דאפילו בשבת מותר להחזירו מתוך התחום לביתו, אבל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור גם ללכת בשביל לעשותו במוצאי שבת.

עירוב תחומין לשני ימי יו"ט

נתבאר לעיל ששבת ויו"ט י"א שהם ב' קדושות וי"א שיש ספק אולי הם קדושה אחת, ויש בזה כמה נ"מ לענין עירוב.

הגמרא כאן דנה מה הדין בשני ימי ראש השנה, ומה הדין ביו"ט שני של גלויות. עוד יתבאר להלן מה הדין ביו"ט שני לגבי איסור ההנאה ממלאכה שעשה נכרי עבור ישראל.

ל"ט שני ימים טובים של ראש השנה – שיטת רבי יהודה שאחד משני הימים של ראש השנה הוא חול ממה נפשך ואין עושים שני ימים אלא מחמת הספק, ועל כן אפשר לערב מערב יו"ט בשני מקומות לראשון ולשני למערב, או רק לאחד הימים. ומותר להפריש תרומה בראשון ובשני על תנאי שיחול ממה נפשך, והיינו שאם היו לו ב' כלכלות של טבל אומר אם היום חול ולמחר קודש תהא זו תרומה על זו, ואם לאו אין בדברי כלום דאסרו חכמים להגביה תרומה ביו"ט, וקורא עליה שם ומניחה, וכן יעשה למחר עם אותה כלכלה, ויאכל את הכלכלה השניה. ולא אמרינן דמחזי כמאן דמתקן טיבלא. וביצה שנולדה בראשון נאכלת בשני, ולא גוזרים משום פירות הנושרים או משום משקין שזבו כפי שיש שאוסרים מטעם זה בריש מסכת ביצה. ומ"מ אף אם הגיעו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגים אותו היום קודש ולמחר קודש, כדי שלא יזלזלו ויבואו לעשות מלאכה קודם המנחה, ושמוא יבואו עדים קודם המנחה ונמצא שעשו מלאכה ביו"ט.

שיטת רבי יוסי (והיינו חכמים דמתני' שלא הודו לרבי יהודה) שמספק שני הימים קדושים וקדושה אחת הן, ועל כן א"א לערב בראשון למזרח ובשני למערב או רק לאחד מהימים, וא"א להפריש תרומה בשני הימים בתנאי אם חול הוא, וביצה שנולדה בראשון אסורה בשני.

רש"י מבאר שביום ל' של אלול היו נוהגים בו קדושה שמוא יבואו בו עדים שנראית הלבנה ויקדשו בו את החודש, ותמיד של שחר היה קרב כמו בחול עם שיר של חול, ובתמיד של בין הערבים היה אומר שיר "הסירותי מסבל שכמו", ואם באו עדים רק אח"כ תיקנו שיקדשו את החודש רק למחרת כדי לומר שיר הראוי ליו"ט, ומ"מ היו נוהגים קדושה גם בסוף היום הראשון.

ואין לו אלא את האלפים אמות שבין העיר לעירובו שהוא מותר בהם ממה נפשך.

ל"ח: רשב"ג ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סוברים שאם עירב ברגליו בראשון אינו מערב ברגליו בשני דכבר יצא בראשון, ואם נאכל עירובו בראשון יוצא בו בשני, דקדושה אחת הם. ויש גורסים וכן אמר רשב"ג וכו', דס"ל כרבי דשתי קדושות הם.

לרב הלכה דשתי קדושות הם.

הכנה דרבה – אף אם יו"ט ושבת הם שתי קדושות, מ"מ ביצה שנולדה בזה אסורה בזה, כדאמר רבה "והיה ביום השישי והכינו" חול מכין לשבת ויו"ט ואין שבת מכינה ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת.

מתי חל העירוב, ודין עירוב בסעודה הראויה מבעוד יום –

הא דיכול להחשיך בסוף היום הראשון (ביו"ט ושבת) ולערב בפת ליום השני, ואין אסור לרבה משום הכנה, משום דתחילת היום של שבת קונה עירוב ונמצאת שבת מכינה לעצמה.

ומ"מ בעינן סעודה הראויה מבעוד יום, ועל כן אין מערבים בלגין (-יין הנמצא בכלי טבול יום שאמר שתחול התרומה לכשתחשך), וכן א"א לערב ליום אחד למזרח ולשני למערב, שהרי אינו יכול להגיע לעירוב מבעוד יום, דאף שמותר ללכת את כל עירו אף במקום הרחוק יותר מאלפים אמה מעירובו כיון שהוא לן בה, אבל מחוץ לעיר אסור ללכת, וא"כ לא הוי סעודה הראויה מבעוד יום, ורק אם עירב בסוף אלף אמה ויש רק אלפים אמה בין ב' העירובין, שיכול להגיע לעירוב השני מהני.

ואם עירב בראשון ברגליו, מערב בשני ברגליו (אבל לא בפת, דאין מערבין בתחילה בפת, ואם עירב בפת בראשון מערב בפת בשני דווקא באותה הפת, אבל בפת אחרת אסור), ומ"מ כיון דשתי קדושות הם אסור לומר שביתתי במקומי, אלא ילך וישתוק, ואפי' לרבנן דפליגי ארבי יוחנן בן נורי וס"ל שאין חפצי הפקר קונים שביתה, היינו בישן, אבל בניעור שיכול לדבר מודו רבנן שקונה שביתה כאילו אמר שביתתי במקומי.

ואין איסור במה שהולך בראשון כדי לערב לשני, אף שאסור ללכת בשבת לסוף שדהו לדעת מה היא צריכה אחרי שבת, או לטייל בשבת או ביו"ט סמוך לחשיכה בפתח מדינה כדי להכנס למרחץ מיד במוצאי שבת אע"פ שאינו אלא מהלך, שאני התם דמוכחא מילתא שהוא צריך לתקן שדהו, ורחמנא אמר "ממצוא חפצך", אבל

בחודש זה נעסוק בעיקר בידי עירובי תחומין.

אסור לצאת מחוץ למקום שביתתו בשבת או ביום טוב יותר מאלפים אמה. י"א שמן התורה אסור לצאת חוץ ל"ב מיל, דכתיב "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי", וי"א שהפסוק הנ"ל מדבר על הוצאת כלים מרשות לרשות, והאיסור הוא מדרבנן.

מקום השביתה נקבע בכניסת השבת, שבמקום שבו האדם נמצא שם היא שביתתו, ומשם יש לו ד' אמות (לחכמים מ"ח). ד' אמות לכל צד, ולרבי יהודה ד' אמות בסך הכל, ובידו ההלטי לאיזה צד הם (היו), ומשם מותר לו ללכת לכל רוח אלפים אמה.

הדינים שיתבארו: האם יו"ט הסמוך לשבת, או בשני ימים טובים של ראש השנה, או ביו"ט ויו"ט שני של גלויות, נחשבים יום אחד לענין עירוב או ב' ימים, ונ"מ לערב לכל יום לצד אחר, ואם מספיק עירוב אחד לשני הימים. (ל"ח ל"ט). כמה יכול ללכת מי שיצא חוץ לתחומו. (מ"א – מ"ה). היכן ובאיזה צורה האדם קונה שביתה, ודין שביתה בכלים וכדומה של אדם או של הפקר או של נכרי. (מ"ב. מ"ה. – נ"א:).

עוד יבוארו (מ"ח מ"ט) כמה מדיני עירובי חצרות.

עירוב תחומין ביו"ט הסמוך לשבת

הרוצה ללכת מביתו בשבת או ביו"ט יותר מאלפים אמה לאחד מצדי עירו, צריך לקבוע שביתה בבין השמשות בסוף האלפים אמה, ע"י פת, או ע"י שהוא עצמו יהיה שם, ובאופן זה מותר לו ללכת ממקום שביתתו אלפים אמה לכל רוח.

ונחלקו תנאים האם יו"ט ושבת הסמוכים זה לזה נחשבים כשני ימים נפרדים, או שהם נחשבים כיום אחד ארוך, ונ"מ לדיני עירוב, וכדלהלן.

ל"ח. שיטת רבי אליעזר וכן סובר רבי, שיום טוב ושבת הם שתי קדושות, ועל כן אפשר לערב לכל יום לרוח אחרת, דבכל בין השמשות נקנית השביתה ליום אחד, וכן אפשר לערב רק ליום אחד, ומ"מ אין לערב ביום טוב בשביל שבת, משום הכנה.

ובנן מספקא להו אם קדושה אחת הם או שתי קדושות, ועל כן א"א לערב אלא לרוח אחת, וא"א לערב רק ליום אחד, דשמוא קדושה אחת היא, וגם לא מספיק לערב ביום הראשון בשביל השני דשמוא שתי קדושות הם, אלא יוליכו השליה בראשון כשהוא יו"ט וימתין שתחשך שיחול העירוב ויטלו שמוא יאבד ויחזור, ובשני יחשיך עליו ויאכלו, וביו"ט שאחר שבת א"א לעשות כך, אלא ילך בשני לראות אם העירוב קיים ויחשיך עליו ואם רצה יאכלנו אח"כ, ואם העירוב נאכל ביום ראשון אינו מועיל ליום השני, דשמוא הם ב' קדושות, וכן לרבי יהודה אם נאכל עירובו בראשון הרי זה חמור גמול, שאם הם קדושה אחת חל העירוב לשני הימים והפסיד את האלפים שבצד השני של העיר, ואם הם ב' קדושות לא הועיל העירוב ליום השני אלא הרי הוא כבני עירו,

וסובר רבי יוסי שהרחוקים מבי"ד עושים ב' ימים לא מספק אלא שמא באו עדים מן המנחה ולמעלה שאז נהגים קדושה בשניהם, וא"כ שני הימים קדושים.

דעת רבי יוסי בשני ימים טובים של גלויות, ואיסור הנאה ביו"ט שני ממלאכה שעשה נכרי ביו"ט ראשון עבור ישראל-

איתא בברייתא 'וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של גלויות'. רב ששת הבין בדבריו ששני הימים קדושים מספק וקדושה אחת היא, ולא אמרינן שאחד מהם חול ממה נפשך, ועל כן לא אכל צבי שנצוד ע"י נכרים בראשון ונשחט בשני, אמנם רב נחמן ורב חסדא אכלו מהצבי ולמדו בדברי רבי יוסי שכוונתו שרבי יוסי היה עושה איסור שני ימים טובים של גלויות כגון פסח עצרת וסוכות, שבגולה עושים ב' ימים מפני שאין יודעים אם בי"ד עיברו את החודש הקודם או לא, (אבל בראש השנה גם בירושלים היו עושים ב' ימים אם באו עדים מן המנחה ולמעלה), כשני ימים טובים של ראש השנה לרבנן דשור. ורבה בר שמואל שנה ומודה רבי יוסי בשני ימים טובים של גלויות.

מ. לרב אשי הצבי הנ"ל לא ניצוד, אלא הובא באותו יום מחוץ לתחום, ורב נחמן ורב חסדא אכלו מפני שסברו שהבא בשביל ישראל מותר לישראל אחר, ורב ששת לא אכל כי סבר שהביאוהו לבית הריש גלותא לצורך כולם, ורבי אסר לקנות לפת מהנכרים אע"פ שניכר שלא נתלשה בשבת והובאה לצורך הנכרים, משום שהביאו יותר וודאי עשו זאת בשביל ישראל. והדס שקטפוהו נכרים ביו"ט בשביל ישראל, אסור למוצאי יו"ט בכדי שיעשו, ואפי' ביו"ט שני של גלויות, בין לשאינם בני תורה שיש לחוש שיבואו לזלזל ביו"ט שני, בין לבני תורה.

איסור הנאה ממלאכה שנעשתה ע"י נכרי- רש"י פוסק להלכה שמלאכה שנעשתה ע"י נכרי ביו"ט ראשון מותרת בתחילת יו"ט שני בכדי שיעשה, כיון שיום אחד הוא חול, וכל האיסור הוא כדי שלא יהנה ממלאכת יו"ט, ודלא כבה"ג דס"ל שמותר רק במוצאי יו"ט שני בכדי שיעשה.

הזכרת שני מועדים ביום אחד

בימי המועדים צריך להזכיר בתפילה מענין היום, ובשבת ויו"ט יש ברכה מיוחדת (אמצעית) על ענין היום, ובראש השנה מוסיפים ג' ברכות. הגמרא דנה האם ביום טוב וראש חודש מזכירים שיש ספק מהו היום האמיתי, וכשחלו שני מועדים ביום אחד - האם והיכן מזכירים את שני המועדים.

הזכרת ראש חודש בראש השנה, והזכרת הספק מהו היום האמיתי- לרבי דוסא בן הרכינס העובר לפני התיבה ביו"ט של ראש השנה אומר 'החליצנו ד' אלוקינו את יום ראש החודש הזה אם היום אם למחר, ולמחר אומר 'אם היום אם אמשי', וכן היה עושה בכל ראש חודש. ולא הודו לו חכמים לעשות תנאי בראש השנה, ואף בשאר ראשי חודשים שיש ספק אם עיברו בי"ד את החודש שאין חשש שיבואו לזלזל בו, שהרי ראש חודש מותר במלאכה, אין עושים תנאי זה. שיטת רבי הונא שצריך להזכיר ראש חודש בראש השנה, כיון דחלוקין במוספין דכתיב 'מלבד עולת החודש' לומר שמקריבים גם מוסף של ראש השנה וגם של ר"ח, ופליגי עליה, דכיון דסברי בית שמאי שכל הזכרה צריכה ברכה לעצמה ואמרו שבראש השנה שחל בשבת מתפלל עשר, מבואר שלא מוסיף הזכרת ראש חודש, וכן הלכה שאין מזכירים ראש חודש בראש

השנה, דזכרון אחד והיינו אמירת את יום הזכרון הזה (דכתיב "זכרון תרועה" ועל ר"ח כתיב "והיו לכם לזכרון") עולה לשניהם.

מ: ב' הזכרות בברכה אחת- ראש השנה שחל בשבת, לבית הלל מתפלל ט' ברכות (-ג' ראשונות ג' אחרונות מלכיות וזכרונות ושופרות), ובברכת מלכיות כולל שבת יחד עם יו"ט וחזתם 'מקדש השבת וישראל ויום הזכרון', וכן הלכה, ולבית שמאי מוסיף עוד ברכה לשבת, ויום טוב מזכיר בברכת המלכיות. ושבת שחלה בראש חודש או בחול המועד, בערבית שחרית ומנחה לבית שמאי מתפלל שמונה, ולבית הלל מתפלל שבע ואומר מקדש השבת וישראל וראשי חדשים, ואם לא אמר מחזירין אותו, ואומר יעלה ויבוא בעבודה וכן הלכה, ולר"א בהודאה, ולרשב"ג ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה כל היכא שמתפלל ז' ברכות כוללה בשל שבת באמצע הברכה, ומתחיל בשל שבת ותתן לנו את יום המנוח הזה, ומסיים בשל שבת מקדש השבת, ובמוסף לכו"ע כוללה בשל שבת באמצע הברכה.

שהחיינו בראש השנה ויוה"כ- כתיב "תן חלק לשבעה וגם לשמונה", אלו שבעה ימי הפסח ושמונה ימי החג, "וגם" לרבות עצרת ראש השנה ויום הכיפורים. יש מפרשים שיזכיר בהם 'מקדש ישראל והזמנים', אבל אינו חייב לברך שהחיינו, (אבל רשות איכא, כמו שאפשר לברך שהחיינו בדלעת חדשה). ואיכא דאמרי שיברך בהם שהחיינו (שאם לא בירך ביום הראשון מברך בימים האחרים), ואף אם ברכת שהחיינו טעונה כוס (ודלא כרב נחמן שסבר שאפשר לברכה אפילו בשוק) צ"ל דאיירי שהזדמן לו כוס. והמברך שהחיינו ביום הכיפורים אינו יכול לשנות יין מדינא דהמברך צריך שיטעום, כי מקבל קדושת היום בברכת הזמן, ואינו יכול לתת לתינוק כדי שלא יהיה גנאי לברכת הגפן שאינו שותה לאלתר, דילמא אתי למיסרך ולשתות ביום הכיפורים אחר שיגדיל, והלכתא שמברך שהחיינו בראש השנה ויום הכיפורים, וברכה זו אינה טעונה כוס. (וי"מ שהפסוק הנ"ל קאי על ז' ימי בראשית שמתוכם נבחרה שבת וח' ימי מילה שמתוכם נבחר היום השמיני).

מ"א. תענית בערב שבת- לרבן גמליאל כשמתענים בערב שבת אין משלימים, (וכן בראש חודש חנוכה ופורים אין גוזרים תענית, ואם התחילו להתענות כ' או ל' יום ונכנסו בהם ימי חנוכה או ר"ח אין מפסיקים, ומ"מ אין משלימים להתענות כל היום, ולחכמים משלימים), ואם חל תשעה באב בערב שבת, מביאים לו כביצה ואוכל, כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה (דאף שאם תשעה באב חל באחד בשבת מפסיק מבעוד יום ומקבל עליו תענית כשגמר לאכול אע"פ שזה שבת, ואין חילוק בין להכנס לשבת מעונה לבין לצאת מעונה, ושאינה תם שאכל ושתה כל היום. ואם תשעה באב או ערב תשעה באב חל להיות בשבת, אוכל אפי' כסעודת שלמה בשעתו בזמן שהיה מלך, אע"פ שאם חל בחול לא יאכל שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין), וכן עשה ר"ע, אבל לרבי יוסי מתענים ומשלימים, וכן פסק עולא, ובדורו של ר"ג עשו כר"ג, ולאחר פטירתו בא רבי יהושע לבטל את דבריו ולא הניחו רבי יוחנן בן נורי לעשות כך, (ומ"מ בני סנאב בן בנימין שהיה קרבן עצים שלהם ב' אב, היו משלימים תענית ט' באב, דשאני יו"ט

של דבריהם שמותר להתענות בו תענית שעוה, אבל שבת שאסור להתענות בו קצת לשום תענית אסור גם להשלים תענית של ערב שבת כי הוא מתענה קצת בשבת, אבל אם תשעה באב נדחה ליום ראשון היו מתענים ולא משלימים, מפני שזה היו"ט עצמו שלהם), והלכה שמתענה ומשלים, וכן עשו בדורו של רבי יוסי שהיה אחרי ר"ג.

מי שהוציא אוהו

מ"א: ג' דברים מעבירים את האדם על דעתו ודעת קונו- עכו"ם רוח רעה ודקדוקי עניות, ונ"מ שיבקש רחמים שלא יארעו לו.

ג' אין רואים פני גיהנום דקדוקי עניות חולי מעיים והרשות (-מי שיש לו נושים), ונ"מ לקבלם מאהבה מפני שהם מכפרים עליו. וי"א אף אשה רעה כשכתובתה מרובה או שיש לו בנים ממנה ואינו יכול לגרשה.

ג' מתים כשהם מדברים חולי מעיים חיה והדרוקן ונ"מ להכין להם תכריכים.

כמה יכול ללכת מי שיצא מתחומו

כל אדם מותר ללכת אלפים אמה לכל רוח ממקום ששבת שם בבין השמשות, ואסור לו לצאת חוץ אלאלפים אמה, ואם יצא אין לו שם אלא ד' אמות, והגמ' מבארת מה הדין כשיצא וחזר לתחומו הראשון, או כשהוא נמצא מחוץ לתחומו במקום המוקף מחיצות.

מי שיצא חוץ לתחום מדעתו, או אפילו אם הוציא אוהו נכרים או רוח רעה (-שנכנס בו שד ונטרפה דעתו ויצא ואח"כ נשתפה), אין לו אלא ד' אמות. ואם חזר לתוך תחומו, אם יצא לדעת, אפילו אם החזירוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות, ואם הוציא אוהו נכרים, אם חזר לדעת אין לו אלא ד' אמות, ואם גם החזרה היתה ע"י נכרים דינו כאילו לא יצא.

ואם הוצרך לנקבו כשהוא מחוץ לתחום, רשאי לצאת מד' אמותיו, דגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה והיינו לאו ד"לא תסור" ותחומין נמי דרבנן. ואם הוא פיקח חוזר לתחומו, ודינו כאילו לא יצא כיון שנכנס ברשות, ולא גרע מהחזירוהו.

מ"ב. פירות שיצאו חוץ לתחום, לת"ק בשוגג יאכלו ע"י מי שעירב לאותו צד, או אם יש עיר אחרת הסמוכה לשם, ובמזיד לא יאכלו, ואם חזרו למקומם אפי' במזיד יאכלו במקומם אם זה שבת, ואם זה יו"ט כל העיר כדי אמות ויש להם אלפים אמה לכל רוח. ולרבי נחמיה כשלא חזרו לא יאכלו אפילו בשוגג, ואם חזרו במזיד לא יאכלו לשום אדם, אבל בשוגג יאכלו.

היה מהלך ואינו יודע תחום שבת, מהלך אלפים פסיעות בינוניות, דסתם פסיעה היא אמה.

האם מחיצות שנעשו בשבת מרחיבים את התחום, ודין טלטול במקום המוקף מחיצות כשרק חלקו בתוך התחום-

שבת בבקעה שדינו שיש לו אלפים אמה לכל רוח, והקיפוה נכרים מחיצות בשבת לשם דירה, (דאי לאו הכי אין המחיצות מתירות טלטול במקום שהוא יותר מבית סאתים), לשמואל מותר ללכת בה אלפים אמה דאין הקף מחיצות נחשב כדי אמות אלא כששבת באויר מחיצות מבעוד יום, (ואפילו לר"ג דס"ל שאם נכרים הוציאוהו ונתנוהו בדיר או סהר מותר ללכת בכל ההקף,

התם כיון שאין לו אלא ד' אמות, הקילו חכמים שכל ההקף כד' אמות, משא"כ במי שקנה שביתה ויש לו אלפים אמה), ומותר לטלטל בכל הקף המחיצות אפילו במקום שאינו יכול ללכת ע"י זריקה, ובתוך אלפים מטלטל כדרכו, שהרי זה מוקף מחיצות, ולרב הונא וחייה בר רב אינו מטלטל אפילו ע"י זריקה אלא בד' אמות שלו, כמו קודם הקפת המחיצות, ואינו מטלטל מחוץ לאלפים ע"י זריקה, שמא ימשך אחר חפציו, וממילא אף בתוך אלפים אסור, דהוי כמחיצה שנפרצה במלואה למקום האסור לה.

מ"ב: וכן נחלקו בהיה מודד וכלתה מידתו

בחצי העיר דלענין תחומין אין העיר כד' אמות כיון שלא שבת בה, ואיירי שהעיר מעורבת, אי נמי ביו"ט, שלשמואל יכול לטלטל ע"י זריקה מחוץ לתחומו, ולרב הונא יכול לטלטל חפצים שנמצאים מחוץ לאלפים אמה להביאם אליו ע"י משיכה שבזה אין חוששים שמא ימשך מחוץ לאלפים, דעד שהוא מכניסם לתחומו אינם חפציו, ואח"כ הם בתוך התחום. אבל ע"י זריקה אסור. רש"י לא גורס את ההתר לטלטל ע"י משיכה.

ואם **כלתה מידתו בחצי חצר** לרב הונא מותר בחצי שבתוך התחום ואין חוששים שמא יבוא לטלטל בכולה. רש"י מבאר שההיתר נאמר לגבי הילוך. ובהמשך מובאת ברש"י גירסא שההיתר הוא לענין טלטול בחצי שבתוך תחומו, ואין לאסור מצד שהיא פרוצה למקום האסור בטלטול, כיון שכבר מבעוד יום כל החצר כד' אמות לענין מי שהחצר בתוך תחומו, (ומ"מ מחוץ לתחומו אסור שמא ימשך), אבל בבקעה שהוקפה בשבת שההיקף אינו מתיר טלטול לשום אדם, זה נחשב נפרץ למקום האסור.

ואם **כלתה מידתו על שפת תקרה** והבית הוא מחוץ לתחום, והבית נפרץ לחצר ולא למקום האסור, מותר לטלטל בכל הבית ע"י זריקה אע"פ שאסור להכנס לבית ברגליו, ולא גזרינן שמא ימשך, הואיל ותקרת הבית חובטת – נראית כיורדת וסותמת, ויש לו היכר שאסור לצאת לשם.

הוליכוהו נכרים לעיר או לדיר או סהר מחוץ לתחומו, לרבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה מותר לו ללכת בכל הקף המחיצות, דמקום המוקף מחיצות הרי הוא כד' אמות, ולרבי יהושע ור"ע אין לו אלא ד' אמות. הגמ' אומרת שאין הכרח שנחלקו אם גזרו שמא גם אם יניחוהו בבקעה יצא חוץ לד' אמות או לא, וא"כ מחלוקת רב נחמן ורב הונא תלויה במחלוקת זו, ד"ל שר"ג ור"אב"ע מודים שגוזרים לאסור טלטול במקום שאינו יכול להלך שמא ימשך אחר חפציו, אבל אין גוזרים לאסור במקום מוקף מחיצות שמא יבוא ללכת במקום אחר שאינו מוקף מחיצות, ורבי יהושע ור"ע מודים שלא גוזרים טלטול אטו הילוך, ומה שאסור ללכת בדיר או בסהר הטעם הוא משום שלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום.

וכן נחלקו בספינה המהלכת בים, אם מותר להלך את כולה.

לרב הלכה כר"ג בדיר סהר וספינה, ולשמואל רק בספינה הלכה כר"ג, והטעם המיוחד בספינה, לרב זירא הואיל והספינה מהלכת ומזיזה אותו מחוץ לד' אמות, ונמצא שכשעוקף את רגלו לפני שמניחה הספינה מוציאה אותו בעל כרחו מחוץ לד' אמות שהיה לד' אמות אחרות, והוי כהוציאוהו נכרים שנותנים לו ד' אמות, וכן בכל פסיעה. וי"מ שבספינה מהלכת לא שייך תורת ד' אמות כיון שהספינה מהלכת בכל שעה יותר מד' אמות בכל תזוזה. וי"מ שכשהספינה הולכת לצד אחד מותר ללכת לצד

ההפוך, ורש"י מקשה שבמשנה משמע שאין חילוק לאיזה צד הוא הולך. אבל אין להתיר בגלל מחיצות הספינה, כיון שהם נעשים כדי להבריח מים ואינם נחשבות מחיצה לעשות את כל הספינה כד' אמות.

ולרבה במהלכת לכו"ע מותר (וכן משמע מלשון המשנה), ור"ג מתיר אפילו באינה מהלכת משום ששבת באויר המחיצות מבעוד יום, אמנם אם אין לספינה דפנות או בקופץ מספינה לספינה אסור לפי רבה, ור"ע ורבי יהושע לא הלכו בספינה אע"פ שהיתה מהלכת, מפני שרצו להחמיר על עצמם, דשמא תעמוד הספינה.

תחומין למעלה מעשרה

הגמ' דנה האם דיני תחומין שייכים במקום הגבוה י' טפחים מהקרקע, או לא (שהרי מצינו שרשות הרבים וכרמלית אינם אלא עד גובה עשרה), ונ"מ האם מותר לצאת מחוץ לתחום למעלה מעשרה, וכן אם הנמצא למעלה מעשרה קנה שביתה, וכדלהלן.

מ"ג: עמוד גבוה י' ורחב ד' יש על גביו איסור תחומין, ואם חלקו מחוץ לתחום אסור לצאת עליו מחוץ לתחום דארעא סמיכתא היא והילוך מעליא הוא.

עמוד שאינו רחב ד' דלא ניחא תשמישתיה, או היכא דאזיל בקפיצה ע"י שם, או בספינה המהלכת במקום שהים עמוק י' וסתם ספינה מהלכת למעלה מ' טפחים, הגמ' מסתפקת אם יש בזה איסור תחומין. והמעשה שבאו מפלגדרסין והמעשה שלא נכנסו לנמל עד שחשכה ונחלקו אם יש בזה איסור תחומין, י"ל שהיתה הספינה ברקק פחות מ'. וההלכות שנאמרו בשבת בבוקר לפני רב חסדא בסורא, ובערב נאמרו לפני רבא בפומבדיתא, אם יש תחומין למעלה מעשרה לא אליהו אמרם אלא שד.

מ"ג: האומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא מותר לשנות יין בשבתות ויו"ט, אבל בשאר ימי החול אסור. טעם ההתר בשבת הוא כיון דכתיב "הנה אנוכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ד'" והיינו ביאת בן דוד, ואין אליהו בא בערבי שבתות ויו"ט מפני הטורח שמניחים צרכי שבת והולכים לקבל פניו. אבל בשאר ימי החול אע"פ שלא שמענו שאלהו בא אסור, דשמא אתמול בא אליהו לבית דין הגדול. ובערב שבת ויו"ט אסור, דרק אליהו אינו בא בהם אבל משיח יכול לבוא בהם, דכיון דאתי משיחא הכל עבדים הם לישראל והעבדים יטרחו בשבילם. וממה שביום ראשון אסור אין ראייה שאין תחומין למעלה מעשרה לקולא, דדילמא מספקא ליה לתנא אם יש תחומין למעלה מ', והולכים לחומרא. ומה שמותר בשבת ויו"ט דווקא כשנדר באותו היום, אבל אחר כך אסור כל הימים, שכיון שחלה הנזירות תו לא פקעה.

מדידות שונות – רבן גמליאל היתה לו שפופרת שהיה רואה בה עד אלפים אמה (-שככל שהשפופרת ארוכה יותר רואים בה למרחק קצר יותר, ושללו היתה מתוקנת לראות עד אלפים אמה), ולפי זה ידע רבן גמליאל אם היו בתוך התחום מבעוד יום, וכן אפשר למדוד עומקו של גיא ע"י שפופרת ע"י שיבזוק לאיזה מרחק הוא רואה בה ביבשה ואח"כ יביט בה למדרון. וגובהו של דקל אפשר למדוד ע"י מדידת צל הדקל לעומת הצל של האדם עצמו. והרוצה שחיה רעה לא תחסה

בצל קבר ותריח את המת ותחטטנו, יבדוק ע"י קנה היכן יש צל בשעה רביעית שאז מתחיל להתחמם והצל צונן ונת, ויעשה את הקבר משופע באופן שלא יהיה צל, ואף שאח"כ יהיה צל, החיה כבר מצאה מקום אחר, אי נמי אח"כ חם גם בצל.

כניסה לתוך התחום ע"י מחיצה של בני אדם – נחמיה בריה דר' חנילאי משיכה שמעתתיה ויצא חוץ לתחום, שאל רב חסדא מה לעשות, והתיר לו רב נחמן לעשות לו מחיצה של בני אדם להכניסו, ולא הסתפק רב חסדא אם הלכה כר"ג שהנכנס בהיתר מותר בכל התחום או אין הלכה כמותו, שהרי רב אמר שהלכה כר"ג, אלא לא היו מספיק אנשים עד התחום ממש, ומספקא ליה אם כשנמצא בתוך ב' אמות לתחום יכול להכנס וללכת בכל התחום כר"א או שאסור.

מ"ד: ומחיצה זו של בני אדם איירי כשאינם יודעים שהם מחיצה, שהרי אין עושים אוהל עראי בתחילה ביו"ט וק"ו בשבת. ומה שנחלקו ר"א ורבנן בפקק החלון כשאינו קשור ותלוי אם פוקקים בו, שר"א אסור משום דדמי לבונה בכך שמוסיף על סתימת הבית, ורבנן מתירים, זה רק אם מותר להוסיף על אוהל עראי (וזה עראי שהרי חוזר ופותחו), אבל לעשות בתחילה אסור לכו"ע. וכן אין לעשות מחיצה של בני אדם בשתי שבתות, דהוי כמו לדעת.

איתא בברייתא לא יעשה אדם את חבירו דופן לסוכה כדי שיאכל וישתה וישן, ולא יזקוף את המיטה כדי שלא תפול חמה על המת או האוכלים אע"פ שאינו נראה כבנין אלא כמי שבא לפנות מקום בסוכה, ומאידיך תניא שמותר לעשות כן. הגמ' מבארת ששתי הברייתות כרבנן שאסור לעשות אהל עראי בתחילה אבל מותר להוסיף על אוהל עראי, וכלים בדופן שלישית אסור דשני דפנות אינם קרוים אהל וע"י הדופן השלישית נעשה אהל, ומודו רבנן שאסור לעשות אהל עראי בתחילה, וברביעית מותר דלרבנן מותר להוסיף על אהל עראי, וכן משמע מדקתני נפל דופנה דמשמע דופן שהסוכה ניתרת בה. ואדם מדעת אסור בדופן השלישית שלא מדעת מותר דאין דרך בנין בכך, משא"כ כלים שזה דרך בנין.

עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל שמא תברח, ורבי יהודה מכשיר, אבל אדם שיש בו דעת לעמוד וכלים שאינם זזים ממקומם כשרים אף לר"מ.

כמה יכול ללכת היוצא מתחומו ברשות ודין הבלעת תחומין

חכמים תיקנו שמי שיוצא מחוץ לתחום ברשות, כגון לעדות החודש או לצורך פיקוח נפש, יש לו ממקומו אלפים אמה לכל רוח. הגמ' דנה מה הדין אם חלק מהאלפים אמה החדשים נכנסים לתוך האלפים אמה שהיו לו בעירו, האם הוא יכול לחזור לעירו, משום דע"י הבלעת תחומין הוי כתחום אחד, או לא. והגמ' מביאה נ"מ נוספות בדין הבלעת תחומין.

תחומין למי שמותר לו לצאת מתחומו

מ"ד: היוצא ברשות מחוץ לאלפים אמה, כגון לעדות החודש או להציל מן הגייס ומן הנהר או חכמה הבאה לילד, ואמרו לו שכבר אין צורך ביציאתו, יש לו אלפים אמה לכל רוח ממקום שנאמר לו.

עוד איתא במתני' שאם היה בתוך התחום כאילו לא יצא, לרבה איירי שלא התרחק מהעיר אלפים

אמה, שנשאר לו תחום ביתו, וקמ"ל שאף שעקר לצאת הוא נשאר בתחומו הראשון ולא אמרין שרבנן נתנו לכל היוצא ברשות אלפים אמה ממקום שנאמר לו. ולרב שימי בר חייא איירי שיצא מתחומו אלא שהתחום החדש מובלע בתוך התחום הישן, והדין שיכול לחזור לביתו ומשם יש לו אלפים אמה כאילו לא יצא. ומחלוקתם היא האם הבלעת תחומין מילתא וכיון ששני התחומים מובלעים זה בזה הוה כתחום אחד וכאילו לא יצא מתחומו דמי, או לא, ואי הבלעת תחומין לאו מילתא, היוצא מתחומו וחזר לצורך בית הכסא אינו חוזר לתחומו הראשון. וי"מ שגם לרבה איירי ביצא כבר מתחומו, אלא דס"ל שיש לו רק את תחום ביתו, ולרב שימי קנה שביתה במקום שנאמר לו וגם נשאר לו תחום ביתו, ושייך שיהיה לו עד קרוב לח' אלפים אמה, ונחלקו אם ע"י הבלעת תחומין הוי כחד תחומא או לא.

אביי מוכיח שהבלעת תחומין מילתא ממה שלר"א אם יצא ב' אמות מחוץ לתחום יכול להכנס אבל בשלש אמות אסור, דס"ל לר"א שד' אמות שיש לכל אדם היינו ב' אמות לכל צד, ואף רבנן מודו שיכנס ביוצא לדבר מצוה. רש"י אומר שלפי הי"מ לא מובן מה הראיה, שהרי אין מי שאוסר עליו להכנס, והם מפרשים שאם היכא שהתחומין לא מובלעים אלא צמודים זה לזה הוא יכול להכנס, שמע מינה הבלעה דבר גדול הוא, וממילא היכא שהם מובלעים ממש הוי תחום אחד.

הבלעת תחומין במערה גדולה – מערה שתוכה ד' אלפים אמה, ועל גגה פחות מד' אלפים אמה, ויש לה ב' פתחים בשתי הצדדים, מותר ללכת מפתח לפתח, כיון שמכל פתח יש לו אלפים אמה וב' התחומין מובלעים זה בזה, דאילו גג המערה היה ד' אלפים אמה היה אסור לו לעבור באמצע מתחום לתחום. רבה אומר שמזה אין ראיה להבלעת תחומין, כיון ששבת באויר מחיצות מבעוד יום ושני התחומין הם מכח אותה שביתה, אבל היכא שכל תחום ניתן לו בזמן אחר, אין לו אלא את התחום השני. ולי"מ כיון שלא שבת באויר מחיצות השביתה השניה אין לו אלא תחום אחד, ואם התחום הראשון מובלע בתחומו השני, אין לו אלא תחומו הראשון ומותר לו רק ללכת לתחומו הראשון, ואם אינו מובלע אין לו אלא את התחום השני.

מ"ה. איתא במתני' שכל היוצאים להציל חוזרים למקומם. הגמ' מבארת שאין הכונה שמוותר לחזור יותר מאלפים אמה, אלא הכונה שמוותרים להחזיר עמהם את הכלי זיין שלהם, שמא יקחו האויבים את הכלי זיין להלחם בהם. ורב נחמן בר יצחק מפרש שאם נצחו האומות את ישראל מותרים ישראל לחזור למקומם אף יותר מאלפים אמה, אבל אם ישראל נצחו יש להם אלפים אמה לכל רוח.

נכרים שצרו על עיירות של ישראל, אם באו על עסקי ממון אין יוצאים בכלי זיין ואין מחללים את השבת, ואם באו על עסקי נפשות מותר, ואם היא עיר הסמוכה לספר (כמו נהרדעא שמצד אחד היו גוים ומצד שני היו בני גולה), מחללים אפי' על עסקי תבן וקש, שמא ילכדוהו ומשם תהא הארץ נוחה להכבש לפנייהם. ודוד הלך להושיע את קעילה מיד הפלישתים אף שהפלישתים לא באו אלא על עסקי תבן וקש, מפני שהיתה עיר הסמוכה לספר, והא דכתיב "וישאל דוד בד' לאמור האלך והכיתי בפלישתים האלה, ויאמר לו ד' לך והכית בפלישתים והושעת את קעילה", לא שאל אם מותר ללכת בשבת, שהרי בית דינו של שמואל הרמתי קיים ולא היה שואל באורים ותומים דבר של איסור והיתר,

אלא שאל אם יצליח, ואמר לו הקב"ה שהוא יצליח.

קנית שביתה בלא כוונה ובכלים

הגומר בדעתו לקנות שביתה במקום שבו הוא נמצא קנה. ומי שנמצא בדרך הקילו בו שהוא יכול לקבוע שביתה במקום הנמצא בתוך אלפים אמה שלו. הגמרא דנה מה הדין באופן שלא היה בדעתו לקנות שביתה, אבל אנו תולים שדעתו לקנות שביתה, האם והיכן הוא קנה שביתה. כמו כן מבארת הגמ' מה דין תחומין בחפצי הפקר, ובמי גשמים ובורות.

מי שישב בדרך לנות, ולא ידע שהוא סמוך לעיר, וחשכה לו, ועמד וראה שהוא סמוך לעיר, לר"מ יש לו אלפים אמה ממקומו, ולרבי יהודה הרי הוא כאנשי העיר.

קנין שביתה בישן ובחפצי הפקר – מי שישן בדרך, לרבי יוחנן בן נורי קנה שביתה במקומו ויש לו משם אלפים אמה לכל רוח, דס"ל דחפצי הפקר קונים שביתה במקומם ומותר לטלטלם משם אלפים אמה לכל רוח, ואין אדם יכול לטלטלם יותר מפילו אם הוא עירב לצד מסוים, ולא דווקא באדם. ולחכמים ישן לא קנה שביתה במקומו כיון שאינו מתכוין לקנות שביתה, אלא יש לו ד' אמות לכל רוח, דאין חפצי הפקר קונים שביתה, ואפילו אדם לא קנה שביתה, ואין אומרים שכיון שניעור קנה שביתה אף ישן קנה שביתה. לר"א יש לו ב' אמות לכל רוח, ולר"י יש לו ד' אמות ויכול לברור לו איזה צד שרוצה, ואחר שביירר אינו יכול לחזור בו. **ולהלכה** (מ"ו). בישן קנה שביתה במקומו כר"י ח בן נורי (אף שהוא יחיד כנגד רבים), ובחפצי הפקר הרי הם כרגלי האדם כרבנן, דהלכה כדברי המיקל בעירוב.

טלטול ממקום של אחד למקום של אחר

שני בני אדם שמקצת אמותיו של זה מובלעות בתוך אמותיו של זה, מותר לשניהם להביא אוכל למקום המובלע, ובלבד שלא יוציא מאכל של אחד לתחום של השני, מפני שאסור להוציא את חפצי האדם למקום שהאדם אסור לו לצאת, וד' אמות נחשבים כרשות היחיד לגבי השבת בהם, ואסור מדרבנן להכניס ולהוציא מחוצה להם לתוכם. ואף דתניא לעיל מ"ב: שמי שתחומו מסתיים באמצע עיר מותר לטלטל בכל העיר ע"י זריקה אע"פ שאסור לו לצאת מתחומו, התם כל העיר היא רשות אחת, והרי גם בסוף אלפים מותר לטלטל מב' אמות מחוץ לתחומו לב' אמות בתוך תחומו, (דאין לאלפים אמה דין רה"י לגבי שהרי לא הותר לו לטלטל בהם).

המשך המשנה מבואר לקמן מ"ח.

היכן נקבעת שביתה מי גשמים ובורות

מ"ה: מי גשמים – גשמים שירדו מערב יו"ט, לרבי יוחנן בן נורי שחפצי הפקר קונים שביתה יש להם אלפים אמה לכל רוח, אבל לרבנן שאין חפצי הפקר קונים שביתה הרי הם כרגלי הממלא. וגשמים הסמוכים לעיר ודעת אנשי העיר עליהם, הרי הם כרגלי אנשי אותה העיר. וגשמים שירדו ביו"ט הרי הם כרגלי כל אדם והאדם יכול לילטלם לכל צד שעירב, כיון שלא קנו שביתה בבין השמשות. ולא קנו המים שביתה באוקיינוס, או בעבים אם נתקשרו מערב שבת, משום דניידי, וכמו שמצינו שנהרות ומעיינות הרי הם כרגלי כל אדם ואפילו אם הם של יחיד אינם כרגליו. (ולולא הסברא דניידי, אם העבים נתקשרו ביו"ט קנו המים שביתה באוקיינוס, לר"א שהגשם הוא ממימי האוקיינוס, וכיון שיצאו חוץ

לתחומם אין להם אלא ד' אמות, ואם העבים נתקשרו מערב יו"ט, אם אין תחומין למעלה מעשרה לא קנו שביתה, ואם יש תחומין למעלה מעשרה קנו שביתה, ואם יש ספק מתי נתקשרו העבים, ספק דדבריהם להקל, ואין לומר שהמים בלועים בעבים וכמאן דליתנהו דמו ולא קנו שביתה, דא"כ אסור אפילו לטלטלם במקומם מדין נולד).

מי בורות – בור של עולי בבל שהמים הפקר לרבי יוחנן בן נורי יש למים אלפים אמה לכל רוח, ולרבנן המים כרגלי הממלא דכל דבר הפקר מי שהגביהו קנאו והוי כרגליו אפילו אם נתנו לאחר, אבל בור של יחיד הרי הוא כרגלי אותו יחיד ואדם אחר יכול להוליכם רק למקום שהבעלים יכול להוליכם, ובור של עיר הרי הוא כרגלי אנשי אותה העיר אלפים אמה לכל רוח, ומי שעירב לצד מסוים אינו יכול להוציאם.

הלכה כרבים בדין דרבנן

הרבה מחלוקות מוזכרות במשנה, ונאמרו כמה כללים כיצד פוסקים במחלוקות, כגון הכלל שיחיד ורבים הלכה כרבים. הגמ' מביאה כמה מכללי פסיקת ההלכות.

מ"ו. רבי יהושע בן לוי אמר שהלכה כרבי יוחנן בן נורי שישן קונה שביתה.

הגמ' שואלת שהרי ריב"ל אמר שבעירוב הלכה כדברי המיקל, וא"כ צ"ב למה הוצרך לפסוק כרבי יוחנן בן נורי.

אביי מבאר שבא ריב"ל ללמדנו שאף שרבים חולקים על ריו"ח בן נורי הלכה כמותו.

רבא מקשה שאין הלכה כרבים בדין דרבנן.

רב פפא מוכיח שגם בדין דרבנן הלכה כרבים ממה שרבי הורה לאשה שעברו עליה ג' עונות (צ' יום, דסתם עונה ל' יום) שלא ראתה דם שאינה מטמאה למפרע כשאר נשים שדמם מצוי שמטמאות מעת לעת דחיישין שראתה מקודם וכותלי בית הרחם העמידוהו, וכשזכר שזו שיטת רבי אליעזר שהוא יחיד, ופליגי רבנן עליה וס"ל שרק זקנה הוי סילוק, אמר כדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת הדחק (דשני בצורת הוה ואיכא הפסד טהרות).

עוד יש מוכיחים שאף בדרבנן הלכה כרבים מדין שמועה רחוקה (ששמע על המיתה רק אחרי השלושים), שלר"ע אין נוהג בה אלא יום אחד, ולרבנן נוהג בה שבעה להציצה ולתכבוסת ושלושים לתספורת ולגיהוץ, ופסקו כר"ע רק משום שהלכה כדברי המיקל באבל אף ביחיד כנגד רבים.

מ"ו: רב פפא מיישב שהוצרך ריב"ל לומר הלכה כריו"ח בן נורי, שלא נאמר שהכלל ש'הלכה כדברי המיקל בעירוב' נאמר רק בעירוב חצרות, ולא בעירוב תחומין, דמצינו שעירוב חצרות קל מעירוב תחומין, שעירובי חצרות מערבים אף שלא לדעת, דזכין לאדם שלא בפניו וזה רק רוח, ועירוב תחומין אין מערבים אלא לדעת, דאין חבין לאדם אלא בפניו והוא מפסיד אלפים אמה לצד השני, ושמא חוב הוא לו.

רב אשי מיישב שריב"ל אמר הלכה כרבי יוחנן בן נורי, כדי שלא נאמר שההלכה כדברי המיקל בעירוב נאמרה דווקא במחלוקת לגבי שיירי עירוב אם הניח עירוב לכמה שבתות ונתמעט משיעור ב' סעודות, כמו שמועיל בשיירי עירוב כל שהוא לכל אחד (דלא אמרו לערב בחצרות אלא כדי שלא לשכח תורת

עירוב מן התינוקות של הזרות הבאים, אבל עיקר עירוב הוא בתחומין, אבל בתחילת עירוב אין הלכה כדברי המיקל, קמ"ל.

כללי הלכה במחלוקות תנאים-

הלכה כר"ע וכרבי מחבירו, וכרבי יהודה מחבירו, ר"מ ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה, רבי יהודה ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי, וכ"ש שר"מ ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי, רבי יהודה ור"ש הלכה כרבי יהודה. וכללים אלו לרב אסי הם הלכה, ולרבי חייא בר אבא מטיין להורות ליחיד אבל אין דורשים כן בפירוק, ולרבי יוסי ברבי חנינא נראין שאין מורים כן אבל אם עשה לא מהדרין עובדא.

רב משרשיא אמר דליתנהו להני כללי אלא בכל מקום פוסקים לפי מה שמסתבר. והגמרא (מ"ו: - מ"ז:): מביאה כמה מקרים שלא פוסקים כן, ואומרת שאין משם ראיה לרב משרשיא דדילמא היכא דאיתמר איתמר, והכללים הנ"ל הם היכא דלא איתמר הלכתא לא כמו ולא כמו. הגמ' מביאה ראיה שרב לא סובר את אחד הכללים, ממה שהוצרך רב לומר הלכה כרבי יהודה במחלוקת של רבי מאיר ורבי יהודה אם העשיר מערב ברגליו, והגמ' אומרת שכוונת רב משרשיא לומר שכללים אלו אינם מוסכמים לכו"ע שהרי רב חולק עליהם.

עיר של יחיד ונעשית של רבים מערבים את כולה, ושל רבים ונעשית של יחיד שאין עוברים ברחובותיה ס' רבוא ולא דמיא לדגלי מדבר, אין מערבים את כולה יחד, אלא כדי שיהיה היכר לעיר של רבים שלא יערבו את כולה אלא מבואות מבואות צריך לשייר בה- לר"י חמישים דיורים, ולר"ש ג' חצרות של ב' בתים, והלכה כר"ש.

מ"ז. המניח ביתו והלך לשבות בעיר אחרת

והוא לא עירב, לר"מ נכרי וישראל אוסרים, לרבי יהודה אינם אוסרים כיון שאינם בעיר, לרבי יוסי רק נכרי אוסר כיון שהוא יכול לבוא בשבת ולא הסיח ביתו מליבו, משא"כ ישראל, ולר"ש אפי' הישראל הלך לפני שבת אצל בתו באותה העיר אינו אוסר, שכבר הסיח דעתו. והלכה כר"ש.

עירוב ברגליו- לר"מ דווקא עני מערב ברגליו בלא פת, והיינו בבא בדרך ואין עימו פת, ולרבי יהודה אף עשיר היושב בביתו יכול ללכת בעצמו ולקנות שביתה בסוף התחום, דעירוב בפת זה רק קולא שלא יצטרך ללכת ברגליו בעצמו אלא יוכל לשלוח פת ע"י שליח. והלכה כר"י.

הבחנה- לת"ק אסור ליבמה לחלוץ ולהתייבם בתוך ג' חודשים למיתת הבעל, דשמא מעוברת היא והליצת מעוברת אינה הליצה, ואין לומר שתחלוץ מספק ותמתין ג' חודשים, דא"כ יצטרכו להכריז שהיא מותרת לכהונה, ושמא יש אדם שראה את החליצה ולא ראה את ההכרזה ויחשוב שחלוצה מותרת לכהן. ולא תתייבם שמא היא מעוברת והרי היא באיסור אשת אח שיש לו בנים שיש בה כרת. ואחר ג' חודשים שניכר שאינה מעוברת יכולה לחלוץ או להתייבם. וכן לשאר הנשים (בין שנישאו לזה כשהם בתולות בין בעולות, בין נשואות בין ארוסות גזירה אטו נשואות) אסור אירוסין אטו נישואין ונישואין, עד שיעברו ג' חודשים מהמיתה או הגירושין, כדי שלא תלד ולד ספק בן ט' לראשון ספק בין ז' לאחרון, ובעיני הבחנה שמא ייבם אשת אחיו מאמו ועוד יש איסורים הרבה. ורבי יהודה מתיר לנשואה ליארס או

לארוסה להנשא חוץ מארוסה שביהודה שהיו רגילים ליחד חתן וכלה קודם כניסתם לחופה לפי שליבו גס בה. ולרבי יוסי מותר לכל הנשים ליארס, ורק לאלמנה אסור מפני האבילות אבל גרושה מותרת מיד. ונשים שודאי אינם מעוברות (כגון רדופה לילך לבית אביה הגר בעיר אחרת ואינה רגילה עם בעלה, שהיה לה כעס עם בעלה, שהיה בעלה זקן או חולה, או שהיא חולה ואינה מקבלת טורח תשמיש או שהחזקה ג"פ לעקרה או ילדה או זקנה או איילונית ממעי אמה ויש לה סימנים שאין לה שערות וודים או שאינה ראויה לילד מחמת סם, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים, או המפלת לאחר מיתת בעלה), לר"מ צריכות להמתין, ורבי יוסי מתיר להם ליארס ולהנשא מיד. והלכה כרבי יוסי.

מותר ללכת ליריד של נכרים (-שוק הנקבע ליום איד של ע"ז) ולקנות מהם בתים שדות וכרמים מפני שממעטים אי נמי משום ישוב ארץ ישראל, וכן בהמה עבדים ושפחות מפני שמכניסם לקדושה, ומותר לכתוב בערכאות שלהם אע"פ שזה מחשיב אותם ואיכא למיחש דילמא אזלי ומודי, מפני שהוא כמציל מידם, ומותר לכהן לצאת לחו"ל או ללכת בבית הפרס כדי לדון ולערער עמהם, או כדי לישא אשה וללמוד תורה. לרבי יהודה מותר להטמא דווקא כשאינו מוצא רב בארצו בלא זה, ורבי יוסי מתיר אף כשמוצא רב אחר, דלא מן הכל זוכה אדם ללמוד שיש רב שמשנתו סדורה ושונה לתלמידיו בדרך קצרה. ואמר רבי יוחנן שהלכה כרבי יוסי, וקמ"ל שגם בברייתא הולכים אחרי כללי הפסיקה הנ"ל מ"ו: ואין חוששים ששמות התנאים התחלפו.

קנין שביתה בכלים

כפי שהאדם קונה שביתה ואסור לו לצאת מחוץ לאלפים אמה, כך חפציו קונים שביתה ואסור אף לאד אחר להוציאם מחוץ לאלפים אמה של בעליהם. הגמ' דנה מה הדין בזה בחפצי נכרי.

מ"ז: קנין שביתה בחפצי נכרי- לרבי יוחנן בן נורי שחפצי הפקר קונים שביתה, חפצי נכרי ג"כ קונים שביתה, וכן איתא בברייתא בשם רשב"א שהשואל כלי מן הנכרי שהוא בן עירו ביו"ט, או המשאיל לו מערב יו"ט וקנו שביתה אצל הנכרי בתוך תחום העיר והחזירו הנכרי ביו"ט, יש להם אלפים אמה לכל רוח, ואם הבעלים עירב אינו יכול להוציאם עימו, ונכרי שהביא לישראל פירות מחוץ לתחום לא יזיזם ממקומם כיון שהם קנו שביתה מחוץ לתחום, ואין להם אלא ד' אמות. ולרבנן שחפצי הפקר אינם קונים שביתה, שיטת שמואל שגם חפצי נכרי אינם קונים שביתה, והרי הם כרגלי כל אדם, ואם באו מחוץ לתחום מותר להוליכם לכל רוח, וקמ"ל שלא גוזרים בעלים דנכרי אטו בעלים דישאל, ולרבי יוחנן אף לרבנן חפצי נכרי קונים שביתה, דגזרינן בעלים דנכרי אטו בעלים דישאל, ואסור להוציאם מחוץ לעיר, אמנם בעיר עצמה כשיש לה מחיצות מותר, מפני שכל העיר כד' אמות, וחפץ שיצא מחוץ לתחום ונכנס למקום מוקף מחיצות, מותר לטלטל בכל ההקף, דהלכה כר"ג בדיר סהר וספינה. והלכה כרבי יוחנן.

כלים ופירות ששבתו בתוך התחום יש להם אלפים אמה לכל רוח אפילו הם של הפקר.

מ"ח. בור מים שבין תחומי שבת- חרם (-מצודת דגים) שבין תחומי שבת, שהדין שכל מה שבתחום העיר הוא נגרר אחרי העיר ואינו קונה שביתה במקומו, ואסור

להוציא מחוץ לתחום העיר, ואין בני עיר אחרת יכולים למלא מים מפני שמתערבים בהם מים ששייכים לתחום העיר השניה, לרבי חייא צריך מחיצה של ברזל להפסיק בין התחומין, וכרבי יוחנן בן נורי שחפצי הפקר קונים שביתה, ואף שנהרות המושכין ומעיינות הנובעים הרי הם כרגלי כל אדם, הכא איירי במכונסים, (ולרבנן אף שגשמים הסמוכים לעיר הרי הם כרגלי אנשי אותה העיר, הכא כיון שהם נמשכים מחוץ לתחום בטלה דעתם ודינם כחפצי הפקר שלרבנן אינם קונים שביתה והם כרגלי הזוכה). ולרבי יוסי בר חנינא מספיקה מחיצה של קנים, דקל הוא שהקילו חכמים במים דדי במחיצה כל דהו ובלבד שיהיה בה י' טפחים, אע"פ ששכנסים מים מלמעלה ומלמטה ובין הקנים, כמו שהקילו במים שמחיצה תלויה מתירה, אף שבחורבה אינה מתירה.

ד' אמות שיש לאדם שלא קנה שביתה-

מי שישן בדרך ולא ידע שחשכה (לרבי יוחנן בן נורי יש לו אלפים אמה לכל רוח, ו)לחכמים אין לו אלא ד' אמות- לת"ק והיינו ר"מ יש לו ד' לכל צד והיינו ח' על ח', והני מילי להלך אבל לטלטל אין לו אלא ד' על ד'. ולר"א אף להלך אינו יכול אלא ד' על ד'. ולרבי יהודה יכול ללכת ד' אמות לאיזה רוח שירצה ואחר שבייר שתיים לכל צד או ד' לצד אחד אינו יכול לחזור בו.

ד' אמות ילפינן מ"שבו איש תחתיו". לר"מ הם ד' אמות מרווחות, דגוף האדם הוא ג' אמות, ועוד אמה כדי שיפשוט ידיו ורגליו שזה יותר מאמה. לרבי יהודה ד' אמות מצומצמות, דגוף האדם הוא ג' אמות, ועוד אמה כדי שיטול חפץ מתחת מרגלותיו ויניחנו תחת מראשותיו. ומודדים לכל אדם באמה שלו שאם גופו ארוך יש לו אמה ארוכה, ומי שהוא ננס באבריו והיינו שגופו בינוני ואמתו קצרה, נותנים לו ד' אמות של קודש והיינו ו' טפחים בינונים, למידת שתי אמות שהיתה בשושן הבירה שנעשו למידת אמתו של משה.

ג' חצרות שרק החיצונות עירבו עם

האמצעית

הגמ' עוברת לעסק בדין עירובי חצרות, שחכמים אסרו לבני כמה בתים הפתוחים לחצר אחת לטלטל מהבית לחצר או מהחצר לבית, אא"כ יעשו עירוב חצרות, (אע"פ שמדאורייתא כיון שהמקום מוקף מחיצות הוי רשות היחיד). והגמ' מבארת באיזה אופן העירוב לא מועיל בגלל שיש דריסת הרגל באותה חצר למי שלא עירב.

שני בני אדם שיש לכל אחד ד' אמות זה לצד זה, ואדם שלישי מובלע ביניהם, הוא מותר עמהם והם מותרים עימו וב' החיצוניים אסורים זה עם זה.

שתי חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר, ועירבו שתי החצרות החיצוניות עם האמצעית, לרבנן אסור לחיצונות לטלטל באמצעית, ולר"ש האמצעית מותרת עמהם והם עימה, אבל החיצונות אסורות זו עם זו, אמנם אם ג' החצרות הם זו לפנים מזו, הפנימית אסרת על החיצונה כיון שיש לה דריסת רגל שם, ואפילו בפני עצמה אסורה כל אחת להשתמש. וטען ר"ש לחכמים למה בג' חצרות אתם אסורים לחיצונות לטלטל באמצעית ובג' אנשים אתם מתירים, וענו לו חכמים דשאני חצרות דאושי דיורים ולא כולם ידעו להזהר שלא לטלטל כלים ששבתו בחיצונה לתוך חיצונה אחרת דרך האמצעית. (והלכה כר"ש. מ"ו:).

מ"ח: רב יהודה מעמיד באופן שהאמצעיית נתנה את עירובה בשתיים החיצונות, וכשנתנה האמצעיית עירובה בשניה לא עשתה כן בשליחות הראשונה, שכיון שלא עירבו יחד גילו דעתם דלא ניחא להו, אבל אם החיצונות נתנו את העירוב באמצעיית היא להו חדא, דכאילו כולם זרים שם, וכולם מותרים זה בזה.

ורב ששת מעמיד שנתנו עירובם באמצעיית בב' בתים, ואף לב"ה שאפשר להניח עירוב בכמה כלים בבית אחד (ולב"ש לא מהני), מ"מ בב' בתים מודו דלא מהני, ואין החיצונות אוסרות על האמצעיית לטלטל במה שלא עירבו יחד שהרי במה שנתנו את העירוב באמצעיית זה נחשב שהם גרים באמצעיית, כדמצינו שה' השרוים בחצר אחת ואחד לא עירב שהם אוסרים זה על זה, דלא אמרינן דיורים להחמיר כיון שבמציאות אינם זרים שם.

לרב הדין הנ"ל שהאמצעיית מותרת עם החיצונות והחיצונות מותרות עימה זה שיטת ר"ש, אבל שיטת חכמים שרק החיצונות מותרות באמצעיית, אבל האמצעיית אוסרה בחיצונות, בין אם העירוב באמצעיית בין אם העירוב בב' החיצונות, דרשות אחת יכולה לשמש לשתי רשויות, שנחשב ששתי החיצונות גרים באמצעיית, אבל שתי רשויות אין משמשות לרשות אחת, דא"א להחשיב שהאמצעיית גרה בשתי החיצונות כיון שהם ב' מקומות שונים שלא עירבו יחד (דאם עירבו יחד הרי הם כאותה רשות). (והלכה כר"ש מ"ט:).

מ"ט: לשמואל אף זו דברי ר"ש והיינו שגם לר"ש האמצעיית אוסרה בחיצונות, ורק החיצונות מותרות באמצעיית, ולחכמים שלשתם אוסרות זה בזה. וכן מבואר בברייתא. וי"מ שכוונת שמואל שר"ש מתיר גם לאמצעיית להשתמש בחיצונות, ולחכמים כולם אוסרות זה בזה. ושמואל לשיטתו שחצר שבין ב' מבואות שעירבה עם שניהם, אוסרה עם שניהם.

חצר שבין ב' מבואות והיא פתוחה לשניהם, לשמואל אם היא רגילה עם שניהם ועירבה עם שניהם היא אוסרה עם שניהם אפילו לר"ש, דאין שתי רשויות משמשות לרשות אחת, ואם לא עירבה עם אף אחת היא אוסרת על שניהם להוציא מחצרותיהם למבוי, ותקנתה שתערב עם מבוי אחד, והוי סילוק מהמבוי השני, ואם היתה רגילה באחד המבואות ולא עירבה כלל, אוסרת רק עליו. ואמר רב הונא שאם עירבה עם שאינה רגילה, אינה אוסרת בזה על הרגילה, ואם הרגילה עירבה לעצמה ושאינה רגילה לא עירבה אפילו בפני עצמה, והיא לא עירבה עם אף אחת, דוחין אותה אצל שאינה רגילה כדי שלא לאסור על זו שעירבה, דכופין על מידת סדום.

המקפיד על עירובו שלא יאכל אחד מבני החבורה את הפת שהוא נתן, לרבי תנינא הוי עירוב, אלא שנקרא מאנשי ורדינא שהיו קמצינים. ולשמואל אינו עירוב, דמה שמו עירוב שמו, דבעינן שיהיו כולם מעורבים ומרוצים בשותפות ולא ימחה אחד בחבירו.

עירוב שחילקוהו לשני כלים לבית שמאי אינו עירוב ולבית הלל הוי עירוב. ושמואל אמר שאם חילקו את העירוב לשני כלים אינו עירוב מהטעם הנ"ל דמה שמו עירוב שמו, והגמ' אומרת שי"ל דס"ל שאף לבית הלל דווקא כשמילא כלי אחד ולא נותר מקום ושמו בכלי שני כשר, אבל אם מלכתחילה חילקוהו לב' כלים לא מהני.

בעל הבית שמניחים בו את העירוב אינו צריך לתת פת לעירוב, ואף אם אין לו כלל פת מהני, דכולהו בביתו דיירי ע"י הנחת הפת, וכ"ש הוא שהוא זר שם ממש.

מאיזה טעם מועיל העירוב-

לשמואל **עירוב משום קנין** שע"י הפת נקנית לכולם הרשות שבה מונחת הפת. ומה שאין מערבים בכסף משום שאינו מצוי בערב שבת, ותיקנו שלא יועיל אם עירבו בו כדי שלא יחשבו שאין מועיל אלא בכסף ואם לא יהיה להם כסף לא יערבו כלל. וגם בשאר דברים מלבד פת אין מערבים, דפת מצויה יותר משאר דברים.

לרבה **עירוב משום דירה** דדעתו של אדם על פיתו, וממילא זה נחשב כאילו כולם זרים במקום שבו נמצאת הפת, וכאילו אין בחצר אלא דירה אחת ושאר החצר מיוחדת לבית זה.

נ"מ במחלוקתם אם אפשר לערב בכלי והיינו שיעשו קנין סודר, שזה מועיל רק לשמואל, או בפחות משו"פ אם יש בפת מזון ב' סעודות, או ע"י קטן שאינו יכול להעשות שליח כיון שאינו בר קנין, שזה מועיל רק לרבה, דע"י הפת הם מעורבים ולא ע"י הקטן. ומ"מ ה' שגבו את עירובן אחד מוליך לכולם אם רצו לערב עם חצר אחרת ונותנים בה את העירוב שהן גבו, ואפילו אם רק הוא נתן פת בשביל כולם מהני כיון שכבר עירב עם האחרים, דשליחותיהו קעביד.

כיצד קובעים שביתה

אסור לאדם ללכת בשבת יותר מאלפים אמה מביתו, או מהמקום שקנה בו שביתה. דרך קניית השביתה הוא ע"י הנחת מאכל באותו מקום שרוצה לקנות שביתה, ולפעמים אפשר לקנות שביתה ברגליו, והיינו שהוא יהיה באותו מקום שבו הוא רוצה לקנות שביתה, וכן אפשר לפעמים לקבוע שביתה באמירה במקום אחר, ופרטי הדינים בה יבוארו להלן (מ"ט – ג"ב).

מ"ט: קביעת שביתה ע"י אמירה - מי שבא בדרך ואמר שביתתי במקומי, יש לו אלפים אמה לכל רוח. ואם הוא מכיר אילן או גדר שנמצא בסוף אלפים אמה ממנו, ומשם לביתו אלפים אמה, ואמר 'שביתתי בעיקרו' כדי שיוכל ללכת לביתו, מותר לו ללכת עד שם אלפים אמה ומשם אלפים אמה לביתו, (והיינו באופן שאם היה רץ לשם היה מספיק להגיע לשם קודם שתחשך), ואם אמר 'שביתתי תחתיו', במתני' איתא שלא אמר כלום, לרב הכונה שלא קנה שביתה משום מקום אע"פ שכל האילן בתוך אלפים, ואסור לו לזוז ממקומו, כיון שעקר דעתו וליבו מלקנות שביתה במקומו, ותחת האילן ג"כ לא קנה שביתה.

וביאר רבה טעמיה דרב משום שלא פירש באיזה מקום בדיוק כוונתו לקנות שביתה ולכן לא קנה שביתה כלל, וי"א בשם רבה שטעמיה דרב משום כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו, ומכיון שאחרי שברר לו ד' אמות אינו יכול לחזור בו ולברור ד' אמות אחרות, גם בבת אחת אינו יכול לקנות שביתה בח' אמות, ונ"מ היכא שאמר שביתתי בד' אמות מתוך ח', שלטעם הראשון לא מהני כיון שלא פירש מקום שביתתו, ולטעם השני מהני כיון שאמר שכוונתו רק לד' אמות. ולשמואל מותר לו ללכת לתחת האילן, אלא שדנים אותו לחומרא, וכוונת המשנה היא שקנה שביתה תחת האילן אלא שאין יודעים היכן בדיוק תחת האילן, ואיירי שכל האילן נמצא בתוך אלפים, ועל כן בכל צד מחשבים כאילו שביתתו היא בצד השני של האילן. וי"מ כוונת שמואל שכיון שלא אמר באיזה אמות תחת האילן, הוא קונה שביתה גם במקומו וגם תחת האילן, ומותר לו ללכת ממקומו לאילן ממה נפשך, אלא שמשם אינו יכול להמשיך לביתו, וכן אינו יכול ללכת ממקומו לצד השני. ורש"י מקשה כמה קושיות על פירוש זה.

כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת

אינו, כגון לענין קניית שביתה לענין תחומין בח' אמות, וכנ"ל.

המקרים שלא אומרים כלל זה-

המרבה במעשר ונותן אחד מחמש או משמונה פירותיו שסילק לצד אחר מתוקנים, ומעשרותיו מקולקלים דכיון שהמעשר חל רק על עשירית דכתיב "מעשר" (ולא דמי לתרומה שהתורה לא נתנה בה שיעור), השאר נשאר טבל, ולא אמרינן שההפרשה לא חלה כלל אפילו על עשירית (כמו שבשביתה לא קנה שביתה אפילו בד' אמות) כיון שאינה יכולה לחול בזה אחר זה, דשאני מעשר דאיתא לחצאין, שיקדיש חצי חיטה, והכא נמי הוי כאילו אמר שרק חצי מכל חיטה קדוש, וחל המעשר על כל חיטה לפי חשבון עשירית, משא"כ שביתה שצריך לשבות בד' אמות יחד.

וכן **במעשר בהמה** אע"פ שאינו חל לחצאין ד"עשירי יהיה קודש" אמר רחמנא, וגם א"א להקדיש ב' בהמות בזה אחר זה, אם יצאו ב' בהמות בעשירי וקרא לשניהם עשירי, עשירי וי"א מעורבין, ולא אמרינן שכיון שהקדושה לא יכולה לחול על שניהם לא תחול כלל, שאני התם ששייך קדושה בזה אחר זה בטעות, דאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתם קדושים התשיעי יאכל במומו והעשירי הוי מעשר והאחד עשר הוי שלמים. ואם קרא בטעות לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי, העשירי הוי מעשר והאחד עשר קרב שלמים, והשלמים טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונפדים במומם ותמורתם קריבה משא"כ במעשר. וכשקרא לשניים יחד עשירי שניהם טעונים תנופת חזה ושוק וסמיכה, וכתב רש"י שנראה שאינו מברך על הסמיכה והתנופה כדי שלא יברך ברכה לבטלה, ויביא נסכי קרבן אחד על תנאי.

ובתודה שנשחטה על פ' חלות, אם הקדיש את כולם לא חלה קדושה כלל, ואינו יכול להקדיש שמונים בזה אחר זה, ואף בטעות אם

שכח שכבר הפריש לא חלה ההפרשה על המ' חלות האחרונות, ואם הקדיש מ' מתוך פ' ששחט את הזבח על פ' חלות, חלה קדושה על מ', ואם הקדיש בסתמא, לחזקה כוונתו למ' מתוך פ' והשאר לאחריות וקדשו מ', ולרבי יוחנן כוונתו להקדיש כולם ולא קדשו כלל.

ג: מבואר לעיל שנחלקו רב ושמואל אם אפשר לקנות שביתה במקום שאינו מסוים. ותניא כוותיה דרב שקנין שביתה אינו מועיל אלא כשסיים ד' אמות שקבע אבל לא סיים לא יזוז ממקומו יותר מד' אמות ממקום רגליו, דבמקום שרצה לקנות שביתה לא קנה כיון שלא סיים את המקום, ובמקום רגליו לא היתה כוונתו לקנות שביתה. ושמואל יפרש דאירי שד' אמות מהמקום שקבע נמצאים מחוץ לאלפים אמה שלו, שבזה אם לא סיים ד' אמות שבתוך אלפים לא יזוז ממקומו ד"ל שחבר במקום שאינו בתוך תחומו.

ותניא כוותיה דשמואל שאם עירב גם לצפון וגם לדרום, יכול ללכת רק במקום שאינו רחוק אלפים אמה לא מזה ולא מזה מפני שאינו יודע באיזה צד קנה שביתה, ואינו כבני עירו כיון שנתכוין לקנות שביתה במקום העירובין. ורב תנא ופליג, וס"ל שאינו יכול ללכת אפי' במקום שהוא בתוך אלפים לשני העירובין, מפני שבשני המקומות לא קנה שביתה כיון שאינם מסוימים. ומכאן מקשה רש"י על הפירוש השני לעיל מ"ט:.

קביעת שביתה תחת האילן - אילן שהוא פחות מ"ב אמה וקבע שביתה תחתיו, לאביי קנה שביתה כיון שמקצת ביתו ניכר שבארבע אמות האמצעיות יש ודאי חלק מביטו, ולרב הונא בריה דרבי יהושע לא קנה דשמא קבע באחד הצדדים, ודווקא בז' אמות קנה שביתה, כיון שממנה נפשך חלק ממקום שביתתו הוא באמה האמצעית.

הקונה שביתה במקום המסוים, כגון תל גבוה י' טפחים או בקעה עמוקה י' טפחים, והם מד' אמות

עד בית סאתים, קנה שביתה, דכל אותו מקום נחשב כד' אמות, אבל ביותר מבית סאתים לא הוי כד' אמות כיון שאינו מוקף לדירה.

היו שניים בדרך אחד מכיר היכן לקנות שביתה ואחד אינו מכיר, **זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר** ואומר שביתתי עמך, וזה שמכיר אומר תהא שביתתנו במקום פלוני. ורבה אמר לרב יוסף דין זה בשם רבי יוסי, אע"פ שדין זה נאמר בסתמא, כדי שרב יוסף יקבלו ממנו, דרבי יוסי נימוקו עימו (- אומר דברים ישרים כקו המשקולת).

נ"א. מקור דין ד' אמות ואלפים אמה - כתיב "שבו איש תחתיו", היינו ד' אמות של אדם שיש ליוצא מחוץ לתחום, ואלפים אמה לומדים מדכתיב "אל יצא איש ממקומו", וילפינן מקום ממקום ומקום מניסה דכתיב "ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה", וכיון שבפסוק זה כתוב גם מקום וגם ניסה, נחשב שגם בפסוק אל יצא איש ממקומו כתוב ניסה (וכן הביאור להלן), וניסה מניסה וניסה מגבול דכתיב "מגבול עיר מקלטו אשר ינוס", וגבול מגבול וגבול מחוץ דכתיב "ומצא אותו גואל הדם מחוץ לגבול", וחוף מחוץ, דכתיב "ומודתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה". ואין לומדים אלף אמה מ"קיר העיר וחוצה אלף אמה" דאין דנים חוץ מחוצה, ואף שלומדים "ושב הכהן" מ"ובא הכהן" שכמו שבנגע שפשה בשבוע הראשון חולץ את האבנים וממתין עוד שבוע, ה"ה בנגע שפשה בשבוע השני, שאני התם שאין דרשה דומה יותר.

עגולות או מרובעות - לרבי חנינא בן אנטיגנוס אלפים אמה עגולות הם, ולחכמים הם מרובעות ונשכר לזויות דכתיב "פאת" דמשמע מרובע לומר שנותנים להם פאות, (ולרבי חנינא בן אנטיגנוס מדכתיב "וזה יהיה להם מגרשי הערים" לומדים שרק בזה יש פאות ולא בשותבי שבת, ולרבנן "זה" היינו שכזה יהיה בכל שותבי שבת). ואמר רב אחא

בר יעקב שהמעביר חפץ ד' אמות ברה"ר אינו חייב עד שיעביר הם ואלכסונם שזה ד' אמות וח' חומשי אמה, דבזה לא שייך ריבוע ועיגול ממילא השיעור הוא ד' אמות וח' חומשי אמה. רש"י. וכן אמר רב פפא שעמוד רחב ד' צריך שיהיה ד' בריבוע ולא עגול, כדי שיהיה בו אלכסון.

נ"א: עירוב ברגליו

במתני' מבואר שלר"מ רק עני מערב ברגליו, ולרבי יהודה גם עשיר יכול לערב ברגליו.

לרב נחמן נחלקו כשמערב במקום שבו הוא עומד, שלר"מ עיקר עירוב בפת, ורק לעני - הבא בדרך ואין עמו פת (דאם הוא בביתו הוי כעשיר, שא"א שלא יהיה לו מזון ב' סעודות) הקילו לומר שביתתי במקומי בשאינו מכיר אילן או גדר, או למכיר לומר שביתתי במקום פלוני, אבל לעשיר כגון יושב בביתו לא הקילו לקנות שביתה באמירה לא במקומו ולא במקום פלוני, ולרבי יהודה עיקר עירוב אפילו לעשיר הוא ברגל שיצא ויחשיך במקום שהוא רוצה לקנות שביתה, וזה מועיל גם בעשיר, אבל שביתתי במקום פלוני, לכו"ע מועיל רק בעני, אמנם התירו חכמים לבעה"ב לערב בפת ולשלוח עם אחר בשביל להקל עליו.

ולרב חסדא נחלקו במערב במקום פלוני שאין כאן לא עירוב בפת ולא עירוב ברגל, שלר"מ רק עני יכול לומר כך ולרבי יהודה גם עשיר יכול, אבל אם הוא מערב היכן שהוא נמצא מודה ר"מ שגם עשיר יכול לערב כך, דלכו"ע עיקר עירוב ברגל.

נ"ב. תניא כוותיה דרב נחמן, וכן מבואר ממתני' בדין מי שיצא לילך לעיר שמערבין בה, וכדלהלן, והלכה כרבי יהודה אליבא דרב נחמן.

השבות ברגליו יש לו ד' אמות, מלבד האלפים אמה, ובמניח עירובו מסתפק רמי בר חמא אם יש לו ד' אמות.

חדש

ניתן להשיג שוב את הסט תמצית הש"ס (ללא תוס', ורש"י חלקי) על כל הש"ס במחיר 120 ₪.

בנוסף יצאו לאור מחדש כל חוברות תמצית משנה ברורה, 6 חלקים ב6 חוברות. עלות חוברת 10 ₪ סט 50 ₪.

כמו כן ניתן להשיג את סיכומי תמצית ההלכה (עם טור וב"י שו"ע וכו'), על הלכות שבת, מועדים ונדה.

לפרטים 052-7692282

מבחיני לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי / משנה ברורה / חפץ חיים / אהבת הסד / ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- בטלפון 0737-289-669
 - במייל 7692282@gmail.com
 - בגדרים פלוס קופת לדעת.
- הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, זיכוי 300 ₪ ברשת 'יפה נוף', 101 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת 'יפה נוף'.**

סיכומי תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החדשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה).

- **בנקודות ההפצה**
 - **במייל 7692282@gmail.com**
- בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תנ"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.**

ניתן לעשות את המבחנים בטל: 0737-289-669 7692282@gmail.com ובעמדות זריזים פלוס' (דעת)

מבחן 34 < פ. פקודי החודש

עירובין מ"ה: עד מ"ח:

מ"ה: מהו תחומם של מי בורות של עיר (רש"י)?
א' אפי"ס אמה לכל רוח של התיב.
ב' כל אחד מבני העיר יכול לסגלם לפי שביבתו.
ג' כרנ"ג מי שהוציאם מהבור.

מ"ז: מי ששעמ שמת לו מת לאחר ל"ו יום מהמיתה, כמה ימים נוהג אביילות להלכה?
א' אינו נוהג אביילות כלל.
ב' יום אחד.
ג' שבוע ושלושים כמו בכל מת.

מ"ז: מדוע אין מערבים עירוב תחומין לאדם שלא לידעתו?
א' מפני שא"א לקבוע שביטה לאדם שחושב לקבוע שביטה במקום אחר.
ב' מפני שחששו חכמים שלא ידע ויגד לצד השני.
ג' מפני שיוזכרו שזה חוב בעבור שלא יוכל ללכת לצד השני.

מ"ז: מדוע אסור ליבמה להתייבם לפני שיעברו ג' חודשים (רש"י מ"ז)?
א' שמא היא מעוברת וכשתלד היא תיפטר מן היבום.
ב' שמא היא מעוברת והיא אסורה עניו בברת.
ג' כדי להרחיק אם הולד הוא מהראשון או מהאחרון.

מ"ז: לרבי יוחנן בו גורי שחפצי הפקר קונים שביטה, האם חפצי נכרי קונים שביטה?
א' קונים.
ב' לא קונים.
ג' מחלוקת.

מ"ח: אדם גבוה, באיזה אמה מודדים את הדי' אמות שבו?
א' באמה של אדם בינוני.
ב' באמה שבו.
ג' לפי הפסיעות הכי גדולות שהוא יכול לעשות.

מ"ח: למה לפי רב ששת כששתי הצרות חיצונות נחתו עירובם באמצעות, אין חיצונה אחת אסורה על השניה לסגל באמצעות?
א' מפני שלחומרא לא אומרים שהחיצונה דרה באמצעות.
ב' מפני שהאמצעות מצרפת את שניהם.
ג' מפני שאין לחיצונה אחת דריסת רגל בשניה.

ניתן לשמוע שיעורים על פרה"ש ש"ק ומענדלים, משנ"ב, ספרי מוסר ועוד בטלפון 03-6171132

מבחן 35 < פרשת ויקרא

עירובין מ"ט: עד נ"ב:

מ"ט: מדוע דין תלוי במחלוקת אם עירוב הוא משום קנין או משום זרייה?
א' האם אפשר להוליך את התיוב ע"י שליח.
ב' האם אפשר לערב בפתוח משוה פרוטה.
ג' האם אפשר לערב במעוט.

מ"ט: ההולך בדרך ואומר ששביבתו תהיה תחת אינן, מה דינו לפי שמאל (לפני הביאורים ברש"י)?
א' י"מ שדאי קנה שביטה בשני צידי האינן לחומרא.
ב' י"מ שדאי קנה שביטה במקומו, וי"מ שקנה שביטה גם במקומו וגם תחת האינן.
ג' י"מ שקנה שביטה בשני צידי האינן לחומרא, וי"מ שקנה שביטה גם תחת האינן.

נ: כיצד נבחרתה שביטה כמה במרבה במעשרות לא נאמר הכלל שכל שאינן בה אחר זה אפילו בבית אחת אינן?
א' מעשר יטעו בטענות.
ב' מעשר יטעו לנאמין.
ג' כיון שבתורה יכול לתת בעין יפה, גם במעשר זה מועיל בדיעבד.

נ: האם אפשר לקבוע שביטה במקום המוקף מחיצות שמונת לסגל ככולו, בני לסיים באיזה ד' אמות?
א' אפשר.
ב' אי אפשר.
ג' לרב אי אפשר ולשמואל אפשר.

נ"א: מה לומדים מהמילים "שבו איש תחתיו" (רש"י)?
א' אסור ציאה חוץ לתחום.
ב' אסור העברת חפץ ד' אמות ברשות הרבים.
ג' ד' אמות שיש למי שיצא מחוץ לתחום.

נ"א: מה מחלוקת רב נחמן ורב חסדא בבאיור מחלוקת ר"מ ורבי יהודה?
א' האם נחלקו אם עשיר מערב ברגליו במקומו או שנחלקו אם עשיר מערב ברגליו במקום אחר.
ב' האם נחלקו אם עירוב לעשיר הוא דווקא בפת, או שכל"ע יש אופר שעשיר מערב ללא פת.
ג' שתי ההשטות נכונות.

נ"ב: מי שיצא לדרך לעיר שמערבים בה והחזירו תבירו, לרבי יהודה מותר לו ללכת לשם, מדוע?
א' שכן שיצא לדרך דעו כעני, וללכת לשם שא"ר בני העיר.
ב' מפני שהציאה לדרך מוכיחה שכונתו לערב לשם, משא"כ שא"ר בני העיר.
ג' כ"ש שלשאר בני העיר מותר ללכת, והיחידוש שלא אומרים שכיון שחזור הוא נמנך בדעתו.

מבחינים ב'עמוד היומי'

מבחן 36 < פ. צו החודש

עירובין נ"ב: עד נ"ה:

נ"ב: מדוע לפי אחרים מי שהוציא רגל אחת מחוץ לתחום יכול לחזור?
א' מפני שרובו מדיין בתוך התחום.
ב' מפני שלא יצא למרי מחוץ לתחום.
ג' מפני שסתם פסיעה היא אמה ועד אמה יכול לחזור.

נ"ג: מי נקבר במערת המכפלה?
א' אדם וחוה, נח ונעמה, אברהם ושרה, יעקב ורחל.
ב' אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ורחל.
ג' אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ורחל.

נ"ג: מי אמר לשאול "ומחר אתה ובניך עמי" (רש"י)?
א' הקדוש ברוך הוא.
ב' עני הכהן.
ג' שמאל הנביא.

נ"ד: מה לומדים מדרכיב "יעלת חן" (רש"י)?
א' שיש לתורה חן בעיני האדם אפילו כשלמד כבר כמה פעמים.
ב' שהתורה מעלה חן על לומדיה.
ג' שבכל לימוד ולימוד אדם מוצא טעם.

נ"ה: עיר העשויה כקשה, באיזה אופן רואים אותה כאילו היא מלאה בתים?
א' אם אין ד' אלפים בין ראשי הקשת, ואין אלפיים בין הבתים שבתוך העיגול לקו החיצוני.
ב' אם אין ד' אלפים בין ראשי הקשת, אפילו אם יש יותר מאלפים מתוך העיגול לקו החיצוני.
ג' מחלוקת.

נ"ה: מדוע בית שבספינה אינו מתעבר עם העיר (רש"י)?
א' מפני ששפינתים הספינה אינה בתוך שבעים אמה ושיריים לעיר.
ב' מפני שהספינה זזה לכאן ולכאן.
ג' מפני שאין דירה קבועה בספינה.

מבחן 37 < פסח

עירובין נ"ו: עד נ"ט:

נ"ו: כיצד מרבעים את העיר?
א' לפי ריבוע העיגול.
ב' באלכסונו של עולם.
ג' מרבע תמיד לקונו.

נ"ו: עיר עגולה שיש בה אלפים אמה על אלפים אמה, כמה בסר הכל אפשר לצאת מהעיר באלכסונו?
א' לעולם אין ללכת יותר מאלפים אמה.
ב' אלפים ושמנה מאות אמה.
ג' שלשת אלפים ומאתים אמה.

נ"ז: שתי עירות סמוכות, האם לרבי מאיר נותנים קורפף לכל עיר או רק קורפף אחד?
א' קורפף לכל עיר.
ב' קורפף אחד.
ג' מחלוקת.

נ"ז: כפרים המשולשים, עד כמה יכול להיות המרחק בין ב' הכפרים, וביניהם לאמצעי? וביניהם לאמצעי אפילו יותר מד' אלפים אמה.
א' אין הכפרים אפילו יותר מד' אלפים אמה.
ב' אין הכפרים עד ד' אלפים אמה, וביניהם לאמצעי עד ד' אלפים אמה.
ג' בין הכפרים אפילו יותר מד' אלפים אמה, וביניהם לאמצעי עד אלפים אמה.

נ"ח: האם אפשר לחדד את התחום בשלשאלות של ברזל, ומדוע?
א' אפשר, מפני שהמדידה בהם יותר מדויקת מאשר בחבל.
ב' אי אפשר, כדכתיב "ובידו חבל מידה".
ג' אי אפשר, מפני שמתחת כובדו הוא מתעגל באמצע ומתמעטת מידת התחום.

נ"ח: מה כוונת רבא ללישוא קמא שור המתקטף עשרה מתוך חמש מודדו מדידה יפה (רש"י)?
א' מודד רק את ראש הרה ולא את המדרון.
ב' תבליע את הרה, ואם אינו יכול להבליעו מקדרו, ג' מודד את המדרון כאילו הוא קרקע חלקה, ואינו מבליע או מקדרו.

נ"ט: מדוע אין מערביני עיר של רבים בלא שיוור (רש"י)?
א' כדי שיהיה הכר שהעירוב מהיר לסגל ולא תשתכח תורת רשות הרבים.
ב' משום שעי"י שחיוז אין בעיר ס' רבוא ולא הוי רשות הרבים.
ג' שתי ההשטות נכונות.

סיכומי בגי'א, הלכה ומקור תמצית 7692282@gmail.com

מבחן 38 < שמיני

עירובין נ"ט: עד ס"ב:

נ"ט: עיר של חיד ונעשית של רבים, האם אפשר לערב כל חצי עיר בפני עצמה?
א' לאוהר לא יר"ע ומערבים, ולרובה זה תלוי במחלוקת ר"ע וחכמים אם רגל המותרת במקומו אסורה שלא במקומו.
ב' לאוהר אין מותרים, ולרובה מחלוקת מהי דעת רב פפא.
ג' בכל גונא אין מערבים אותה לחצויה.

ס: האם בתים שאינם יכולים לערב עם שאר העיר נחשבים שיוור לעיר?
א' נחשב.
ב' אינו נחשב.
ג' מחלוקת.

ס: הנותן עירובו חוץ לעירובו של עיר מה שנשכר הוא מפסיד, באיזה מקרה הוא מספיד רק מה שנשכר?
א' כשהתחום כלה באמצע העיר.
ב' כשהתחום כלה בסוף העיר.
ג' שתי ההשטות נכונות.

ס"א: מדוע אסור רבי על בני חמתו ללכת לנדר בשבת?
א' מ"מ מפני שהיתה בשיפוע הרה ולא היה לה חמציה, וי"מ מפני ששני גדר היו מכים אותם, שמתן היה קטנה וגדר היתה גדולה.
ג' שתי ההשטות נכונות.

ס"א: באיזה אופן לכ"ע כל העיר נחשבת כד' אמות (גמ' ורש"י)?
א' רק באדם שחובט בעיר מישבת.
ב' אף בשובט בעיר חריבה המוקפת מחיצות.
ג' אף במעני עירובו בעיר מיושבת.

ס"ב: נחשבת הגמרא מדוע אסור לסגל בדר עם נכרים בחצר?
א' מדרבנן, כדי שלא ילמד מתעשיו.
ב' משום שידור נכרי שמה זרייה.
ג' שכיח שבמצויאות הרשות חלוקות, חוששים שיבוא להוציא מרה"י לרה"י.

ס"ב: האם נכרי אסור טלטול בחצר כשאינו נמצא בעיר?
א' בכל גונא אסור.
ב' אסור רק כשיכול לחזור באותו היום.
ג' בכל גונא אינו אסור.

